

FRANSUZCHA FRAZEOLGIK BIRLIKLARDA « *IL FAUT* »
IBORASINING STRUKTUR XUSUSIYATLARI

Suvonova Nigorabonu Nizomiddinovna
SamDCHTI dotsenti

Mirzayeva Shohsanam Ahror qizi
SamDCHTI magistranti

Annotatsiya. Maqola “ Fransuzcha frazeologik birliklarda “ *il faut* “ iborasining xususiyatlari ” to’g’risida bo’lib, bu mavzu ko’pgina tilshunoslar tomonidan tahlil qilingan. Aynan fransuz tilida xalq maqollari yoki paremiologik birliklarda bu ibora juda keng qo’llaniladi. Bu jarayon esa fransuz tilining naqadar chiroyli va boy til ekanligini ko’rsatadi. Biz bu iborani chuqurroq tahlil qiladigan bo’lsak, « *il faut* » iborasining o’rni juda muhim ekanligini ko’rishimiz mumkin.

Kalit so’zlar: *il faut* iborasi, infinitif , nom, subordonne, adverbe so’z turkumlari bilan berilishi.

Аннотация. В статье речь идет об особенностях словосочетания *il faut* во французских фразеологизмах, и эта тема анализировалась многими лингвистами. Именно во французском языке это выражение очень широко используется в народных пословицах или паремиологических единицах. Этот процесс показывает, насколько красив и богат французский язык. Если мы проанализируем эту фразу более глубоко, то увидим, что место фразы «*il faut*» очень важно.

Ключевые слова. словосочетание *il faut*, инфинитив, существительное, придаточное предложение, наречие.

Annotation. The article deals with the features of the phrase *il faut* in French phraseological units, and this topic has been analyzed by many linguists. It is in French that this expression is very widely used in folk proverbs or paremiological units. This process shows how beautiful and rich the French language is. If we analyze this phrase more deeply, we will see that the place of the phrase "il faut" is very important.

Key words: phrase *il faut*, infinitive, noun, subordonne, adverbe.

Kirish. Biz bilamizki fransuz tili nafaqat paremiologik birliklarga boy , balki xalq og’zaki ijodining qadimiy namunalaridan biri hisoblangan maqol boshqa janrlardan o’zining qisqa, lo’nda, obrazli va chuqur mazmunga egaligi bilan ajralib turadi. Maqollar orqali har bir xalqning o’ziga xos qadimiy va boy manavyati namoyon bo’ladi. Maqollar mavzu jihatidan nihoyatda boy va xilma-xil bo’lib , mazmun jihatdan o’z ma’nosida yoki ko’chma ma’noda qo’llanishi mumkin. Maqollar uchun obyekt sifatida shaxslar, narsa-buyumlar va shu bilan birga , hayvonlar ham olinadi. Maqollar, asosan, didaktik xarakterga ega bo’lib, Bahodir Sarimsoqning takidlashicha , ”Maqollar ham o’z ham ko’chma ma’noda

qo'llana olish imkoniyatiga egadir. Bu xususiyat maqollarning tematik doirasini, qo'llanilish darajasini kengaytiradi". (1)

ASOSIY QISM. Ushbu maqola ishimizda biz fransuzcha paremiologik birliklar yoki iboralarning struktura jihatdan ko'rib chiqamiz. Masalan *il faut* birikmasi bilan keladigan maqollar tahliliga etibor qaratadigan bo'lsak, biz bu iborani bir nechta struktura yoki tahlillarga bo'lib o'rganib chiqamiz. Biz bu maqola taxliliga e'tibor qaratadigan bo'lsak *IL FAUT* iborasi bilan keladigan maqollarda *il faut* abarodi infinitif (infinitive), ot (nom) ergash gap (subordonnee), ravish (adverbe)lar bilan kelishi mumkin. Ya'ni bularni misollar bilan ko'rib chiqamiz.

Shu bilan bir qatorda, fransuz tili gramatikasida *il faut*+infinitive shakli mavjud. Paremiologik birliklar tarkibida ham huddi shu qoidaga rioya qilinadi. Bunday parameologik birliklarga ko'plab misollar keltirishimiz mumkin. Biz bilamizki, fransuz tilida *il faut* iborali maqollarda qatnashgan infinitive birliklari, pameologik birliklarda ham I, II, III guruh batter, se mefier, donner, cuire, laver, prendre, attendre, etre, esperer, manger, souffrir fellariga mansub quyidagi misollarda ham ko'rishimiz mumkin.

- ❖ **Il faut attendre** la mort pour bien juger la vie.
- ❖ **Il faut prendre** la belle au bond.
- ❖ Il faut laver son linge soile en familie.
- ❖ Il faut cuire le pain tant que le four est chaud.
- ❖ Il faut donner a son filleul un bon morceau du pain de la marraine.
- ❖ Il faut louer la mer et se tenir en terre.
- ❖ Il faut attendre la mort pour bien juger la vie.

Ushbu misollardan biz III guruh feli bilan kelgan « **Il faut attendre** », « **Il faut prendre** », I guruh feli bilan kelgan « Il faut laver », « Il faut donner », « Il faut louer » iboralarni ko'rib chiqishimiz mumkin.

Biz bu tahlilimiz natijasida shuni xulosa qilib aytadigan bo'lsak fransuz tili maqollarida uchraydigan fellardan eng ko'p ishlatiladigan fel guruhlari bular birinchi guruh fellari deb olsak aslo adashmaymiz.

Ikkinchi uchraydigan struktura bu **IL FAUT+NOM** ya'ni otlarda uchrashi

- ❖ A un cheval hargneux **il faut** une etable a part.
- ❖ Quand le pain est mouille, il faut le boire.
- ❖ Les plaisirs sont comme les parfums, il faut les eloigner pour les mieux sentir encore.
- ❖ Il faut une tete pleine et une ame forte pour supporter la solitude.
- ❖ A un cheval hargneux il faut une etable a part.
- ❖ il faut le voir pour le croire
- ❖ il faut quarante-sept muscles pour froncer les sourcils et seulement treize pour sourire
- ❖ il faut que jeunesse se passe

Uchinchi uchraydigan struktura bu IL FAUT + SUBORDONNEE ya'ni ergash gaplarda uchrashi.

- ❖ il faut qu'une porte soit ouverte ou fermee.
- ❖ Battre le fer **il faut-tandis qu'il** est bien chaud.
- ❖ il faut que jeunesse se passe

IL FAUT +ADVERBE

- ❖ Il fait jamais mauvais temps pour s'en retourner au pays.
- ❖ Il fait bon avoir des biens, on en sauve toujours quelques pieces.

Fransuz tilidagi maqollar tarkibida uchraydigan *IL FAUT* abarodi tahlili natijasida biz shuni xulosa qilib to'rt xil strukturada namayon bo'lishini ko'rishimiz mumkin. Bular quyidagilarni tashkil qiladi. Bularga *Il faut+ infinitive*, *il faut+nom*, *il faut+subordonnee*, *il faut+adverbelar* misol bo'la oladi.

Biz fransuz tilida *Il faut* strukturasi paremiologik birliklarda joylashish o'rniga qarab tahlil qiladigan bo'lsak, bunday birliklar tarkibida kelganda uch xil shaklida namoyon bo'ladi. Bularga Prepositif, Interpositif va Postpositif lar kiradi

1. Prepositif bu- yani pre(old) positif (ijobiy) degan manoda kelib *il faut* oborodli maqollar yoki paremiologik birliklarning old qismida kelishiga aytiladi. Buni quyidagi misollarda ham ko'rishimiz mumkin.

- ❖ Il faut tourner sept fois sa langue dans sa bouche avant de parler.
- ❖ il faut laver son linge sale en famille.
- ❖ il faut qu'une porte soit ouverte ou fermee.
- ❖ il faut prendre le taureau par les cornes.
- ❖ Il faut louer la mer et se tenir en terre.
- ❖ il faut batter le fer pendant qu'il est chaud.
- ❖ il faut etre enclume ou marteau.
- ❖ il faut prendre son mal en patience.
- ❖ il faut esperer puisqu'il faut vivre.

2. Interpositif bu- *il faut* oborodli maqollar yoki paremiologik birliklarning o'rta qismida kelishiga aytiladi. Buni quyidagi misollarda ham ko'rishimiz mumkin.

- ❖ A un cheval hargneux il faut une etable a part.
- ❖ Les plaisirs sont comme les parfums , il faut les eloigner pour les mieux sentir encore.
- ❖ Battre le fer **il faut-tandis qu'il** est bien chaud.

3. Postpositif bu- *il faut* oborodli maqollar yoki paremiologik birliklarning oxirgi qismida kelishiga aytiladi. Buni quyidagi misollarda ham ko'rishimiz mumkin.

- ❖ Quand le pain est mouille, il faut le boire.

Fransuz tilidagi maqollar tarkibida kelgan *IL FAUT* oborodli iboralar joylashish o'rniga ko'ra Prepositifda ko'proq, Interpositifda qisman kamroq, Postpositifda eng kam uchraydi.

Fransuz tilida *il faut* iborasining gaplar tarkibida kelishini tahlil qiladigan bo'lsak biz gaplarni quyidagi nuqtai nazardan tasnif qilamiz.

1. Tarkibidagi predikativ birlikning miqdoriga ko'ra, bunda sodda gap, qo'shma gap farqlanadi.

2. Kommunikativ vazifasiga ko'ra, bunda gaplar 3 turga bo'linadi. darak gap, so'roq gap, va undov gap (2).

O'zbek tilidan farqli o'laroq fransuz tilida vositali va vositasiz to'ldiruvchilar ot bilan ifodalanganda kesimdan keyin o'rtnashadi. vositasiz to'ldiruvchidan oldin predlog ishlatilmaydi, ammo vositali to'ldiruvchidan oldin predlog ishtirok etadi.

Sodda gap tarkibida kesimlik shakillariga ega bitta kesim bo'ladi buni quyidagi misollarda ham ko'rishimiz mumkin (3).

❖ il faut prendre le taureau par les cornes.

❖ il fait faire vie qui dure.

❖ il faut avoir deux cordes a son arc-yetti o'lchab bir kes yoki tanganing ikki tomonini ham ko'rish mumkin.

❖ il faut laver son linge sale en famille. oilaviy sir tashqariga chiqmaydi.

❖ il faut qu'une porte soit ouverte ou fermee-ochiq yoki yopiq bo'lishidan qat'iy nazar eshik bo'lishi kerak.

Qo'shma gap tarkibida esa ikki va undan ortiq kesim bo'ladi buni quyidagi misollarda ham ko'rishimiz mumkin.

❖ Battre le fer **il faut-tandis qu'il** est bien chaud.

Les plaisirs sont comme les parfums , il faut les éloigner pour les mieux sentir encore. Kommunikativ vazifasiga ko'ra, bunda gaplar 3 turga bo'linadi. darak gap, so'roq gap, va undov gap. Shuni takidlab o'tish joizki, fransuz tilida *IL FAUT* oborotli paremiologik birliklar darak gap tarkibida ko'proq uchratishimiz mumkin , so'roq va undov gaplarda nisbatan juda kam uchraydi.

Adabiyotlar

1. Bahodir Sarimsoqov/ <https://arxiv.uz/uz/documents/referatlar/adabiyot/o-zbek-marosim-folklori>
2. Uz.m.wikipedia.org
3. R. Bobokalonov, M. Hamidova. Fransuz tili grammatikasi - "Grammaire du francais" o'quv qo'llanmasi. – Toshkent : GloboEdit, 2021.
4. Ашуров , Ш. Лексические особенности английских эквивалентов узбекских пословиц, передающих национальные ценности. *Зарубежная лингвистика и лингводидактика*. 1, 1 (янв. 2023), 1–10. DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-3701-vol1-iss1-pp1-10>
5. Spence, N.C.W. Composé nominal, locution et syntagme libre // *La Linguistique*. – Paris, 2006. - 2. – P. 4-24.
6. Маматов А.Э., Очерки по французской фразеологической стилистике, Ташкент, 1989.
7. Suvonova N. Matn tahlili. O'quv-uslubiy qo'llanma. – Samarqand, SamDCHTI nashri, 2010. –B. 13. / - 47 b. https://arm.samdchti.uz/library/book_view/117
8. Сувонова Н. 2023. Коммуникативно-прагматические особенности императивных паремий (на материале французского языка). *Зарубежная лингвистика и лингводидактика*. 1, 1 (янв. 2023), 20–28. DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-3701-vol1-iss1-pp20-28>